

עיתון שיתופי – תוצר לדוגמה

סמל שאלון

תשפ"ו

20/11/2025

המחיר: 13.50 ש"ח כולל מע"מ
למנוי: 1234*

חדשות בית הספר

שערוריה בנורווגיה: אשת הבנקאי נעלמה – נטשה את ילדיה וטרקה את הדלת

נורווגיה סוערת: היעלמותה המסתורית של אשת הבכיר מבנק International באישון לילה.
עוזרת הבית חושפת פרטים חדשים.

בחרנו בציור של אדגר דגה, המתאר רקדנית בלט. הציור מקביל ל"בית בובות" באמצעות מוטיב הבובה וההחפצה. הרקדנית היא ייצוג שמטרתו לשעשע ולרצות את הצופה, בדומה לתפקידה של נורה כ"בובה" ו"קישוט מותרות" בביתו של טורולד הלמר. התמונה מייצגת מציאות של חוסר חירות אישית ודיכוי העצמי, המומחשת בריקוד הטראנטלה של נורה – שהוא ביצוע מבויים של פראות הנשלט על ידי הכללים הבורגניים.

מקור התוצר:

היוצר : אדגר דגה

שם היצירה: רקדנית על הבמה" (Danseuse sur Scène) או "כוכבת" (L'Étoile).

<https://www.da-magazine.co.il>

ציורים של דגה או מוצגים במוזיאונים מרכזיים ברחבי העולם (כגון מוזיאון ד'אורסי" בפריז, מוזיאון המטרופוליטן בניו יורק). התמונה הספציפית הופיעה באתר "Misgeret.co.il"

מאת שירה שלום, דנה אלפסי ותהילה לוי

משפחת הלמר מתגוררת בעיירה יוקרתית בצפון נורווגיה ומנהלת חיים בורגניים. המשפחה ידועה בקרב בכירי המשק. לאחרונה התמנה מר הלמר למנהל הבנק. בני הזוג נטלו חלק מרכזי בחיי החברה הגבוהה ונהגו לערוך בביתם נשפי פאר נוצצים שרק מעטים יכלו להרשות לעצמם ולהימנות בקרב חבריהם הקרובים (ספרות המערב - קובץ מסות, יעל רנן, איבסן, בית הבובות (1879), פיסקה ראשונה).

מר הלמר נהג בכל בוקר להשכים ולצאת לעוד יום עבודה במשרד המעוצב בעוד אשתו נמה את שנתה עד לשעות מאוחרות. למשפחה אומנת העונה לשם אנה מריה שגידלה את נורה כילדה וכעת מטפלת בשלושת ילדי משפחת הלמר.

"איך? איך היא עשתה את זה? לעזוב שלושה ילדים קטנטנים? מלאכים קטנים" - האומנת הוסיפה בדמעות כי היא מודאגת מגורל הילדים. "אני יודעת מה זה לנטוש ילדה.. אני יודעת את הכאב. תאמינו לי".

מדבריה עולה כי היחסים בין בני הזוג עלו על שרטון כבר תקופה והיחסים התדרדרו מאז נשף חג המולד. הלמר, הוסיפה אנה מריה, לא היה מרוצה בלשון המעטה מהתנהגותה הפרובוקטיבית ומריקוד הטראנטלה הסוער שרקדה באותו לילה. הקהל היה מהופנט והמום מתעוזתה והלמר שלף אותה ממעגל הריקוד ועל פניו ניכר כי הוא נבוך, פניו סמוקות.

עוד נודע כי משרתת הבית שמעה בלילה שקדם לעזיבתה קולות מריבה בין בני הזוג אך לא הצליחה לשמוע את תוכן הדברים. היא מציינת כי היא זוכרת שהמילים "בובה" ו"חירות" חזרו על עצמם. (לב לדעת, בית בובות, מפגש לימוד, על יחסי כוחות בבית בובות).

לפי המידע הנמצא ברשותינו הלמר מסתגר בביתו כאשר הוא חש שהגורל היכה בו פעמיים. רק בחודש שעבר איבד את ידידו הקרוב ורופאו האישי ד"ר ראנק – שמת לאחר מחלה ממושכת. כעת הוא נאלץ להתמודד מול גזרה נוספת, מכה קשה ללא ספק, עזיבת אשתו וטיפול בשלושת ילדיו.

ראיון אישי

ראיון עם נורה הלמר – שנה לאחר טריקת הדלת.

מאת תהילה לוי

נטישת אם ב"בית בובות" – חובת ההגשמה ומחיר הטווח הארוך - רקע ודילמה פסיכולוגית מאת דנה אלפסי

סיום המחזה "בית בובות" (1879) של הנריק איבסן – שבו נורה הלמר עוזבת בפתאומיות את בעלה ושלושת ילדיה – מעלה שאלות פסיכולוגיות כבדות משקל לגבי השפעת נטישת אם על ילדיה הרכים. נורה, שחיה עד אז כחפץ נוי – כ"בובה" בתוך ביתה – מחליטה לצאת למסע של **הגשמה עצמית**: "לחנק את עצמה בכוחות עצמה" ולהגשים את זהותה כאדם עצמאי. צעד זה היה מהפכני ושנוי במחלוקת בתקופתו, שכן הוא הפר את **מיתוס האימהות** (למשל, ההנחה שאהבת אם היא תמיד בלתי-מותנית ושאישה לא תנטוש את ילדיה) – אחד הטאבוים הכבדים בתרבות המשפחתית (psychologytoday.com).

איבסן עצמו תיאר את מצבה של נורה בסיום כדילמה טרגית ללא מוצא: "במה שלא תבחר היא תיאלץ לשלם מחיר נורא, בלי כל ביטחון שתשיג את מטרותיה" (eisental.github.io). אכן, הסיום מעורר רגשות ושיפוטיות מעורבים: האם עזיבת האם היא השתחררות לגיטימית מדיכוי או נטישה אכזרית? מרד אמיץ או בריחה פחדנית? צעד לקראת חיים אותנטיים חדשים – או מעשה של ייאוש וחוסר אחריות? המחזה מציב אפוא בפני

שעת ערב, האנשים ברחוב מעטים, זו היתה השעה שבקשה נורה לקיים את הראיון. היא עדיין מבקשת לשמור על פרטיותה. קיום הראיון נדחה מס פעמים בשל הקושי של נורה לדבר על העבר.

אנו נפגשות בבית קפה פינתי ברחוב שבו היא גרה. נורה מגיעה כשצעקי ומשקפי שמש מסתירים את זהותה.

מראיינת: גברת הלמר, תודה שהסכמת להפגש ולדבר איתי. אני מאוד מבינה את הקושי ולכן מעריכה ומודה לך.

שנה עברה מאז אותו ערב דרמטי בו עזבת את ביתך. איך את מרגישה היום?

הצופים **דילמה פסיכולוגית** בלתי פתורה, שבה שני הפתרונות האפשריים גובים מחיר רגשי כבד.

ההיבט המיידני: פחד מ"הדבקת" הילדים

בטווח המיידני, נטישת האם מוצגת כמונעת על ידי רצונה של נורה בחירות אישית ובגילוי עצמי – אך גם על ידי פחד עמוק שהיא עלולה להזיק לילדיה אם תישאר. טורוולד הלמר הטיח בנורה (בטרם התפרקות נישואיהם) את רעיון "הבית הרעיל" מבחינה מוסרית: אדם החי חיי שקר "מדביק את כל משפחתו", וילדים סופגים "את חידקי הרוע" (או "חידקי השחיתות") עם

כל נשימה שהם נושמים בבית שרדוף שקר

([sparknotes.com](https://www.sparknotes.com)). נורה מפגימה אזהרה זו; היא חוששת שהיא עצמה תהפוך למקור "הרעל" בבית ותקלקל את ילדיה הזכרים. אכן, לאחר עימותיה עם הלמר וקרוגסטד, נורה נמנעת מלפגוש את ילדיה ומורה לאומנת לא להביאם אליה, משום שהיא חשה שאסור לה לגעת בהם "כדי שלא להרעילם" (כלשונה) – מוטיב של אם שנאלצת להתרחק מילדיה מתוך אמונה שזהו הרע במיעוטו. במילים פסיכולוגיות מודרניות, ניתן לומר שנורה חוששת מפני העברה בין-דורית של "טראומה מוסרית": היא מאמינה שאווירת השקר וההעמדות הפנים שבה חיה עלולה להדביק את נפשות ילדיה בתסביכים ועיוותים ערכיים. בכך מעלה איבסן לדיון את האפשרות שקרבה פיזית של הורה אינה בהכרח לטובת הילד אם אותה הורות נגועה במוסריות קלוקלת.

ההיבט ארוך-הטווח: סביבה רקובה מול היעדרות האם

מבחינת ההשפעות לאורך זמן, המחזה מדגיש את סכנת הסביבה הביתית הרקובה מבחינה מוסרית. נורה מגיעה לתובנה שהחיים שהתנהלו בבית הלמר – חיים של זיוף, שקרים ואשליה – מסוכנים לילדיה הרבה יותר מאשר היעדרותה הפיזית של אמה. היא מסיקה שעליה לתקן את עצמה תחילה ולמלא "את חובותיי כלפי עצמי", שכן הן "קודמות לכל", לפני שתוכל למלא את חובותיה כאם וכרעיה (en.wikipedia.org). במהלך העימות הסופי, כאשר טורוולד דורש ממנה לשמור על "חובתה כאישה וכאם", נורה משיבה שיש לה חובה ראשונה במעלה כלפי עצמה – והיא לא יכולה להיות אם טובה או רעה טובה כל עוד היא אינה אדם עצמאי ואותנטי אלא רק "בובה" המשחקת תפקיד. החלטתה של נורה לעזוב מבוססת, אם כך, על ההיגיון שצעדים של העצמה אישית והתרחקות מאווירה מושחתת ייטיבו בסופו של דבר עם ילדיה יותר משהות במחיצתם במצב של שקר עצמי. זהו פרדוקס כאוב: האם למען טובת הילדים עדיף שהאם לא תהיה נוכחת עד שתתקן את חייה? איבסן מכוון את הקהל להרהר בשאלה הזו לאור המחיר הכבד של כל אפשרות. הוא כינה את המחזה "טרגדיה מודרנית", והדגיש בהערותיו שאחרי עזיבת נורה "הכאב והפחד חוזרים... הקטסטרופה מתקרבת ללא רחם... ייאוש, קונפליקט ותבוסה" (eisental.github.io) – כלומר, גם החופש האישי שנורה

נורה: קראי לי נורה, בבקשה. "גברת הלמר" - זה היה השם שטורוולד נתן לבובה שלו. היום אני מרגישה חיה לראשונה. זה לא היה קל, אבל אני חופשייה. (נורה מחייכת)

מראיינת: כל כך הרבה דברים נסתרים ... ספרי לנו על אותו ערב. מה גרם לך להחליט לעזוב?

- נורה: זה התחיל עם הסוד הגדול שלי - הלוואה שלקחתי כדי להציל את חיי טורוולד. זיפיתי את חתימת אבי, שהיה חולה אז. עשיתי זאת מאהבה, אבל זה היה בלתי חוקי. הייתי בקונפליקט פנימי מאוד גדול אבל אהבתי לבעלי באותם הימים האפילו על החוק.

(הגדרת קונפליקט: מונחון לספרות, אשר א' ריבלין, הוצאת פועלים 1979, עמ' 59)

שנים הסתרתי זאת, איך? חסכתי כל פרטה כדי להחזיר את החוב. קניתי שמלות יפות מחנות יד שנייה בעיר אחרת. עבדתי לילות בהענקת מסמכים ותמידי הייתי כלפי חוץ האישה והאימא הנפלאה. כשהדברים החלו להסתבך ומר קרוסטארד שחשף את האמת, כשהסוד התגלה, במקום להודות לי על הצלת חיי, טורוולד דאג רק לשמו הטוב שלו. הוא קרא לי "פושעת" ו"משחיתת מוסר". זה היה לילה ללא שינה. חזרנו מערב נשף שרקדתי ונהנתי מאוד אך הרגשתי כנראה שאין דרך חזרה. אבל הוא, האבא של הילדים שלי, האיש שלא הפרעתי לו להתקדם ולהגיע למשרת ניהול בנק לא ראה אותי. לא ראה את ההקרבה שלי למענו כשבעצם סיכנתי מאוד את עצמי. לאחר לילה ללא שינה הרגשתי שתמיד הייתי בעדיפות שניה בעיניו. הוא ראה רק את עצמו. כשהבין שאני בוחרת לעזוב אותו, התחנן שאשאר. אך אני כבר הייתי במחשבותי בעולם שלי. אז הבנתי - מעולם לא הייתי יותר מבובה בביתו.

מראיינת: בובה? למה כוונתך? הסבירי בבקשה.

נורה: קודם הייתי בובה של אבי, אחר כך של טורוולד. הם קראו לי בשמות חיבה: "עפרונית",

שואפת אליו אינו מבטיח אושר מיד, והילדים (כמו נורה) יאלצו להתמודד עם הטראומה ועם מציאות חדשה ולא פשוטה.

מבחינה פסיכולוגית, ידוע שנטישת הורה בגיל צעיר עלולה לעורר בילדים מגוון רגשות שליליים וסותרים – כאב, געגועים, כעס ואף רגשות אשם ובושה על "אשמתם" כביכול במצב (psychologytoday.com). ואולם, **בית בובות** מציג מצב שבו החלופה – חיים עם אם שאינה ממומשת ושאנה דוברת אמת – עלולה לטעת בילדים "חידקן" נזק נפשי עמוק משל עצמם. במילים אחרות, נורה בוחרת ברעיון שאם אין ביכולתה כרגע להיות אם ראויה, מוטב לילדים לגדול בלעדיה מאשר לגדול בתוך שקר מסוכן. הבחירה הזו מוצגת ככאב גדול למול כאב גדול אחר – המחיר הארוך-טווח של כל אפשרות הוא עמום וקשה לחיזוי, והשאלה איזו דרך פוגעת פחות בילדים נותרת פתוחה.

דמות המשנה: האומנת אנה מריה

בתוך דילמת הנטישה בולטת דמותה של **אנה-מריה**, האומנת, המשמשת כמעין אם חלופית ומשלימה לנורה. אנה מריה הייתה האומנת של נורה בילדותה, וכעת היא המטפלת הקבועה בשלושת ילדיה. סיפור הרקע שלה מדגיש **ויתור אימהי** מסוג אחר: בצעירותה ילדה אנה מריה בת מחוץ לנישואין ונאלצה למסור אותה לאימוץ כדי לקבל את משרת האומנת אצל משפחתה של נורה. במילים אחרות, אנה מריה נאלצה לוותר **על ילדה שלה** על מנת לזכות בביטחון כלכלי וחברתי – הקרבה המזכירה שנשים בתקופה היא נדרשו לוותר על הרבה (עצמאות, אינטרסים אישיים, ואף על משפחתן) כדי לשרוד חברתית (sparknotes.com). אנה מריה מתוארת כאשה חמה, מסורה וצייתנית, המתפקדת כדבק המחזיק את בית הלמר כשהוא מתפורר: היא מגוננת על ילדי נורה מפני המצוקה והסערה המתחוללת בין הוריהם. עם זאת, נוכחותה של אנה מריה היא תזכורת מתמדת עבור נורה למחיר הרגשי הנורא של היעדר האם. למשל, בתחילת מערכה ב' נורה מפנה אל האומנת שאלות אישיות כאובות: **האם בתך ששמת אצל אחרים שכחה אותך? האם היא כתבה לך?** דרך דאגה זו לגורל בתה של אנה מריה, נורה בעצם מבטאת את פחדה העמוק שילדיה שלה ישכחו אותה ויגדלו בלעדיה. אנה מריה מרגיעה את נורה (במחזה היא משיבה שהיא בטוחה שהילדים **לא** ישכחו את אמה), אך עצם העלאת השאלה מחדדת את מוטיב הנטישה: ילדים הגדלים ללא אמה ונמסרים להשגחת אומנת. למעשה, אנה מריה הופכת לאחר עזיבת נורה לדמות-האם המחליפה עבור הילדים – מה שמדגיש עוד יותר את האנלוגיה בין גורלה של נורה לגורל האומנת עצמה. כשם שאנה מריה "נטשה" את בתה הביולוגית כדי לגדל את נורה, כך נורה "נועצת" כעת את ילדיה אצל אנה מריה כדי להצילם מ"גורל של ריקבון מוסרי ושחיתות" (כלשון נורה עצמה). איבסן השתמש בדמות משנית זו כדי להעצים את תחושת המלכוד של נורה: אנה מריה

"סנאית". חשבו שזה חמוד. אבל מעולם לא ראו בי אדם שלם. מעולם לא שאלו מה אני חושבת, מה אני מרגישה, מי אני באמת. הייתי קישוט, משעשעת, אמא לילדים – אבל לא אדם עם מחשבות ורצונות משלי.

מראיינת: אבל עזבת שלושה ילדים קטנים...

נורה: (בקול רועד) אתה לא יודעת כמה קשה היה הדבר. אבל הבנתי שאיני מסוגלת לחנך אותם כראוי כשאני עצמי לא חונכתי להיות אדם חופשי. איך אוכל ללמד אותם להיות עצמאיים כשאני עצמי לא יודעת מהי אני? אנה, המשרתת שלנו, תטפל בהם טוב יותר ממני באותו מצב. זו הייתה ההחלטה הקשה ביותר בחיי.

מראיינת: מהו המסר שלך עבור נשים לא מעטות שמרגישות הזדהות עם החוויה שעברת?

נורה: זו אחת הסיבות ואולי העיקרית שהסכמתי להתראיין. לנו הנשים יש חובות כלפי עצמנו. בנאמנות שלנו ובכבוד שנכבד את עצמנו, שלא נאפשר לגברים לשלוט בעולם הפנימי שלנו. אנחנו –החברה כולה – בזכותינו בננה חברה ערכית ואמינה ובעיקר חברה בריאה.

מראיינת: מה עשית השנה האחרונה?

נורה: מלבד הגעגועים לילדי המתוקים? אני בוחרת לכתוב להם יומן אישי שאולי יום אחד יקראו ויבינו את העזיבה שלי. קראתי ספרים. עבדתי – כן, אני עובדת כעת במשרד קטן, מתפרנסת בעצמי. זה מרגיש נפלא להחזיק כסף שהרווחתי בעצמי. למדתי על חוקים, על החברה, על דת. מנסה להבין את העולם מחוץ לבית הבובות.

מראיינת: נורה יקרה, אני חושבת שפתחת צוהר לנשים רבות שמרגישות בכלא. ואולי נזכה לחברה חופשייה יותר בזכותך.

תודה רבה לך נורה יקרה.

מגלמת את האיום והקורבן שנשים נאלצות לשאת – האומנת הטובה מראה לנורה הלכה למעשה מה המשמעות של ויתור על ילד, ובכך מחריפה בתוכה את הקרע בין חובתה המסורתית כאם לבין שאיפתה לחירות ולזהות עצמית. אנה מריה, אם כן, אינה רק מפלט לילדים לאחר עזיבת אמם, אלא גם מראה המשקפת לנורה (ולקהל) את מחירי הנטישה ואת מגבלותיה של האימהות בחברה הפטריארכלית.

סיכום: חובת האם או חובת העצמי?

בסופו של דבר, "בית בובות" מציב שאלה כואבת ללא תשובה חד-משמעית: מהו המחיר הכבד יותר - ילדותם של ילדים הגדלים ללא אמם, או חייהם בצל אם המדכאת את עצמה וחייה בשקר? נורה בוחרת באפשרות השנייה, מתוך אמונה שזהו הנתיב הנכון הן לעצמה והן לילדיה לטווח הרחוק. בחירתה מגלמת את התסבוכת הפסיכולוגית של נשים רבות בספרות ובמציאות: האם להקריב את עצמן למען המשפחה, או לסכן את שלמות המשפחה למען גאולת הנפש שלך. איבסן מציג את שתי הברירות כמרות וקשות. כפי שנכתב בפרשנות: "בבחירתה של נורה דילמה חסרת-מוצא. במה שלא תבחר – היא תיאלץ לשלם מחיר נורא, בלי כל ביטחון שתשיג את מטרותיה".

המחזה מסתיים בקול טריקת דלת – סמל לסיום עידן אחד ופתיחתו של עידן חדש ולא נודע – ומותיר את הצופים לתהות האם הנטישה למען הגשמה עצמית אכן מוצדקת, ומה יעלה בגורל הילדים בבית הבובות שנותר ריק מאם. זוהי טרגדיה מודרנית שבה כל בחירה כרוכה באובדן, ובעיני איבסן עצם העלאת השאלות הללו היא שעוררה את התודעה החברתית לגבי מעמד האישה, אמהות, ואחריותם של הורים כלפי עצמם וכלפי ילדיהם גם יחד. (byarcadia.org).
צרפו רכיב חזותי לכתבת המשנה (רשות):

היצירה: "Sittende på koffert" מנורבגית-
יושבת על מזוודה. 1913-1915.
הצייר- אדוארד מונק

היצירה מתארת אישה יושבת על מזוודה גדולה, שנראית כמו ספסל.
כל חייה בתוך מזוודה זו והיא יושבת ממתינה.
היצירה מתחברת לבית בובות, ליציאתה של נורה מביתה. יציאה לעולם מתוך הבית שבו נאלצה לשחק תפקידים ע"פ אמות המידה התרבותיות החברתיות שנכפו עליה. היא יוצאת מהבית על מנת להיות היא עצמה. כל מה שלוקחת איתה זה מה שיש לה על מנת להתחיל חיים אחרים

מדור לאישה
גליון מיוחד לחג המולד
מאת שירה שלום
היי בנות!
עונת הנשפים בשיאה, והשאלה הגדולה שתמיד מרחפת בטרקלין

היא – איך נשמור על מעמדנו הנשגב? זכרו, תפקידנו הנעלה הוא לייצג את מעמדו הכלכלי והחברתי של הבעל. כשאנו מצליחות בכך, אנו מבטיחות לעצמנו ולילדינו ביטחון כלכלי יציב.

החזות היא הכל!

עלינו להבין כי הבית הוא "חדר משחקים" והגבר הוא המפרנס והמחליט. אנחנו, הנשים, משמשות כ"קישוט מותרות" יפה וזוהי חובתנו! כדי להתאים לחזות המושלמת, עלינו להיראות תמיד יפות ומחונכות.

זכרו, חברות יקרות, עלינו "**לדכא את הכרתנו**" ולהסתיר את דעותינו האמיתיות. הגבר שלנו, כמו טורולד הלמר, אוהב לכנות אותנו בכינויי חיבה כמו "**עפרונית**" (Skylark) או "**סנאית**" קטנה. עלינו לשתף פעולה עם הכינויים האלה, שכן הם מבטאים את תפקידנו כיצורים חמודים ותלויים, בובות קטנות שנועדו לשעשע את הגבר בבית. המטרה שלנו היא להיות "**בובה ממוכנת**" מושלמת, או "כלי משחק ושעשוע בידי אחרים" – זה מה שהחברה מצפה מאיתנו! זהו **מוטיב הבובה** המרכזי בחיינו.

הריקוד מסמל את הבובתיות שלנו! את הנשיות שלנו! וכשאתן רוקדות בנשף המחולות או מנעימות את זמנם של האורחים בשיחה נעימה, כל צעד וכל תנועה שלנו צריכים להיות "מדודים וקצובים". בזמן הנשף, שימו לב במיוחד ל**סמל ריקוד הטראנטלה**! זהו ריקוד פראי ומלא תשוקה, ובכל זאת, כשאנו רוקדות אותו אנו חייבות לשלוט בכל תנועה כדי לרצות את הבעל שלנו, כפי שנורה עשתה עבור הלמר. הריקוד הזה, למרות שורשיו העממיים, הופך בידינו לביטוי של **פחד נואש הנשלט על ידי כללים בורגניים** – עלינו להפעיל כוח רצון כדי להיות בובות מושלמות גם ברגעים של סערה. בתוך

המערכת הבורגנית, עדיף לוותר על "עצמאות" תמורת יציבות.

(תדמור חיה, בית בובות, הנריק איבסן, עיונים בדרמה ריאליסטית

עמ' 71-72)

טיפים נוספים לשימור הבובתיות המושלמת:

- **שמרו על קלילות הדיבור:** אל תעסקו בנושאים כבדים כגון פוליטיקה או כספים. עפרונית אינה מבינה בחובות ובחוקים. היא מבינה רק בעוגיות מקרון בבגדים יפים.
- **הימנעו מהצגת ידע פיננסי או עסקי** – גברכן ידאג לכלכלה!
- **הקפידו על ההופעה הביתית:** גם בבית, עלינו להיראות מוכנות תמיד להנעים את זמנו של הבעל. הבית הוא **ארון התצוגה שלכם**. היו תמיד מוכנות לשחק ולשעשע את הבעל כשהוא שב מעבודתו.
- **חייבו תמיד:** תפקידה של הבובה לשדר אושר ואופטימיות תמידית. **עלינו להיות מקור בלתי נדלה לשמחת חיים** ופשטות דעת, ללא דאגות או עומסים נפשיים שעלולים להעיק על הבעל.

הרי בסופו של יום, אנחנו מקבלות בתמורה **ביטחון**, וזה מה שחשוב

לבית! עלינו לזכור, **אישה ללא בעל חסרת מקצוע והעולם**

החיצוני קר ואכזר.

היו "בובות" מושלמות, והביטחון הכלכלי יגיע! תדבקנה

במוטיב זה וחייכן יהיו מאושרים!

[/https://hobbybo.com](https://hobbybo.com)

יוצרת הפסל: שולמית מגשר הזיו

הפסל מציג דמות נשית מעוצבת בסגנון פלסטי, קשור ליצירה "בית בובות" בעיקר דרך **מוטיב הבובה** וה**החפצה** של נורה.

נורה חיה בביתה כ"בובה" – יצור מעוצב, יפה ונוי שקיים כדי לשמח את בעלה טורולד ולשקף את מעמדו. הפסל, מעוצב ומייצג את התפקיד הנשי, את ההחפצה של האישה. כמו כן, הבעת הפנים הילדותית והעיניים העצומות מסמלות את דיכוייה של נורה עד לרגע טריקת הדלת, פקחת העיניים.

דבר העורכים

הזכות לחרות ומחיר הבחירה

לא בכל יום טריקת דלת באמצע הלילה מהדהדת כל כך חזק עד שהיא מזעזעת חברה שלמה. בעיירה נורווגית שקטה זה בדיוק מה שקרה: אם צעירה ובת זוג של בנקאי מכובד נעלמה מביתה, הותירה מאחור בעל המום ושלושה ילדים תוהים. המעשה הדרמטי - שאחרים כינו מיד "שערורייה" - מאלץ אותנו לשאול: מה מביא אישה לוותר על חייה הנוחים ולצאת אל הלא-נודע, וחשוב מכך, מה נותן לה את הכוח לעשות זאת?

בגיליון הנוכחי אנו מתחקים אחר שאלות אלו מכל עבר. בראיון בלעדי, אותה אישה - נורה הלמר - מדברת לראשונה בגלוי שנה אחרי שעזבה את "בית הבובות" שהכירה. דבריה חושפים את שהסתתר מאחורי החזות המושלמת: שנים שבהן חיה כ"בובה", קישוט נאה בכלוב של זהב. מנגד, במדור סאטירי המתחזה ל"מדריך לגברת המושלמת" מתואר בדיוק מצמרר מה החברה מצפה מנשים: להיות עפרוניות כלואות בכלוב, יפהפיות וצייתניות, לוותר על קולן ועל "עצמאותן" בתמורה ליציבות כלכלית ומשפחתית. זוהי הצצה אירונית לערך שהוקרב - החירות - לטובת תפקיד ה"בובה הממוכנת" המבוצע ללא פקפוק.

ועדיין, החירות אינה רעיון מופשט בלבד אלא ערכ אנושי יסודי, והתביעה אליו עולה גם במחיר כבד. המאמר הפסיכולוגי בגיליון מנתח בכאב את דילמת הנטישה: האם יציאתה של אם לדרך עצמאית היא אקט של

שחרור לגיטימי או נטישה חסרת־לב? האם ילדיה ייפגעו יותר מלהישאר בצל אם המדכאת את עצמה וחיה בשקר, או מכך שאמם העזה לבחור בחירות על פני תפקידה המסורתי? אין תשובה קלה. איש לא מתעלם מהפצע שהותירה נורה בלכתה - אפילו האומנת הדומעת מזכירה לנו שגם בעולם הממשי בחירות אישיות גוררות מחיר לסובבים.

אולם דרך כל הכתבות חולפת תובנה מוסכמת אחת: חיים כבובה אינם חיים. אדם אינו יכול להגשים את עצמו בכלוב, יהא יפה ומפנק ככל שיהיה. ערך חירות, בעינינו, הוא הזכות - ואולי אף החובה - לעצב את חייו על פי מצפון וזהות, בלי לשמש כלי משחק בידי אחרים. חירות שכזו דורשת אומץ לשבור את התבניות, לוותר על "נוחות" מזויפת - ולפעמים, כמו במקרה של נורה, היא מחייבת צעד שנראה לכולם שערורייתי. הגיליון הזה אינו מספק הכרעה חד-משמעית בין משפחה לחופש, בין הקרבה עצמית לאמת פנימית. תחת זאת, הוא מזמין אתכם, הקוראים, להתבונן מבעד לדלת שנטרקה ולשאול את עצמכם: מה אתם הייתם עושים? האם הייתם נשארים ב"בית הבובות" מתוך פחד ואחריות, או יוצאים אל הלילה הקר מתוך תקווה לחירות ואותנטיות? אנו מקווים שהסיפורים והתובנות כאן יעוררו מחשבה, ויסייעו לכל אחד ואחת מכם לבחון מחדש את משמעות החירות בחיכם.

מושגים

מושגים שיתופיים קונפליקט, סמל הריקוד, מוטיב הבובה וההסתרה, דמות משנית

מושגים אישיים: קונפליקט, כינויים.

מוטיב ודמות משנית

סמל הריקוד. כינויים, מוטיב הבובה

מקורות

<https://www.levladaat.org/materials/%D7%91%D7%99%D7%AA-%D7%91%D7%95%D7%91%D7%95%D7%AA>

לב לדעת, מפגש והתבוננות

<https://meyda.education.gov.il/files/Pop/0files/safrut/chativa-elyona/beit-bubot.pdf>

התקבלות המחזה "בית בובות" לאיבסן מאת חיה תדמור מדריכה מחוזית להוראת הספרות 1995, פורסם באתר משרד החינוך, מזכירות פדגוגית, הפיקוח על הוראת הספרות, מתחיל במילים מחזה של ויכוח עד סיום המאמר.

כאב הנטישה האמהית / פג סטריפ (מאמר

פורסם באתר <https://www.psychologytoday.com/ca> (2021

- יעל רנן, "איבסן, בית הבובות", בתוך *ספרות המערב: קובץ מסות* (עם עובד, 2001) – ניתוח המחזה והדמויות eisental.github.io, עמ' 4-10

- *SparkNotes, House' A Doll's Character Analysis* (אנגלית) – ניתוח דמות האומנת וציטוט דברי טורוולד על "חיידיקי הרוע" sparknotes.com

• Arcadia, "s House'A Doll s'Escaping Home: A Feminist Study of Ibsen", Elsa Abdallah 2022 – מאמר פמיניסטי הבוחן את בחירתה של נורה לאור ביקורת חברתית (אנגלית) byarcadia.org.
• "Unloved Daughters and the Pain of Maternal Abandonment", Peg Streep 2021, <i>Psychology Today</i> – דיון פסיכולוגי בהשלכות רגשיות של נטישת אם על ילדים (אנגלית) psychologytoday.com.
תדמור חיה, בית בובות, הנריק איבסן, ממחזה להצגה, עיונים בדרמה ריאליסטית, הוצאת צין, 1995.
מונחון לספרות, אשר א' ריבלין, הוצאת פועלים 1979.
"בית בובות", הנריק איבסן, הוצאת אור עם.